

**Civiltiesību, civilprocesa tiesību un komerciesību jomas
2024./2025. akadēmiskā gada ziemas eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi.....	3
1. jautājums. Civiltiesības.....	3
2. jautājums. Civilprocesa tiesības	6
3. jautājums. Komerctiesības.....	8
Praktiskās daļas uzdevums	11

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Civiltiesības

Zaudējumi

1. Zaudējumu jēdziens, mērķis un veidi (3 punkti)

1.1. Zaudējuma jēdziens: zaudējums ir katrs mantiski novērtējams pametums (Civillikuma 1770. pants). Zaudējumu atlīdzināšana ir galvenais civiltiesiskais līdzeklis tiesību aizskārums mantisko seku novēršanai, un zaudējumu atlīdzināšanas mērķis ir nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku tāda stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu bijis tad, ja aizskārums nebūtu noticis. Zaudējumu atlīdzināšana pilda kompensācijas funkciju (**1 punkts**).

1.2. Zaudējuma veidi (**2 punkti**):

1) pēc izvietojuma laikā – jau cēlušies un priekšā stāvoši. Zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā. Pirmajā gadījumā tas dod tiesību uz atlīdzību, bet otrajā uz nodrošinājumu (Civillikuma 1771. pants);

2) pēc izpausmes veidiem – jau cēlušos zaudējumus iedala esošās mantas samazinājumā un atrautā peļņā. Jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums (Civillikuma 1772. pants);

3) pēc cēloniskā sakara ar prettiesisko rīcību – tieši, netieši, nejauši (Civillikuma 1773.-1775. pants). Tiešs zaudējums – tas ir prettiesīgas darbības vai bezdarbības dabiskās un nepieciešamās sekas. Netiešs zaudējums – tas cēlies sagadoties sevišķiem apstākļiem vai attiecībām. Nejaušs zaudējums – tā cēlonis ir nejaušs notikums vai nepārvarama vara.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ir pareizi aprakstīts zaudējuma jēdziens un atlīdzības mērķis (1 punkts), kā arī pareizi norādīti un raksturoti visi zaudējuma veidi (2 punkti).

2 punkti par atbildi, kurā ir:

- pareizi aprakstīts zaudējuma jēdziens un atlīdzības mērķis (1 punkts), kā arī daļēji norādīti vai daļēji raksturoti zaudējuma veidi (1 punkts) vai arī
- pareizi norādīti un raksturoti visi zaudējuma veidi (2 punkti).

1 punkts par atbildi, kurā ir:

- pareizi aprakstīts zaudējuma jēdziens un atlīdzības mērķis (1 punkts) vai arī
- daļēji norādīti vai daļēji raksturoti zaudējuma veidi (1 punkts).

Atsauce uz Civillikuma pantiem nav obligāta.

2. Zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi, pienākuma apjoms un zaudējumu paredzamība (4 punkti)

2.1. Zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (**1 punkts**):

Katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi ir:

1) tiesību aizskārēja (nodarītāja) prettiesiska rīcība (neattaisnojama darbība), kas ietver arī novērtējumu par vainojamību;

2) zaudējumu esamība;

3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību.

2.2. Zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (2 punkti):

Katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis (Civillikuma 1779. pants). Ja ārpus līgumiskām saistībām kādam nodarīts zaudējums ar otras personas prettiesīgu darbību, tad zaudējuma nodarītājs atbild par visiem zaudējumiem (Civillikuma 1784. pants). Ja zaudējumu atlīdzības pienākums izriet no līgumiskas saistības pārkāpuma, tad atlīdzības apmēru noteic šā līguma saturs (Civillikuma 1786. pants). Aizskartajai personai jāveic saprātīgas darbības, lai novērstu zaudējumus (Civillikuma 1776. pants).

2.3. Zaudējumu paredzamība (1 punkts):

Zaudējumu paredzamība nozīmē, ka zaudējumu nodarītājs atlīdzina zaudējumus tādā apmērā, kādu varēja saprātīgi paredzēt darījuma noslēgšanas laikā kā neizpildīšanas sagaidāmās sekas, ja vien neizpildīšana nav notikusi ļauna nolūka vai rupjas neuzmanības dēļ (Civillikuma 1779.¹ pants). Zaudējumu paredzamība ir cieši saistīta ar cēloniskā sakara esamību starp notikumiem un zaudējumiem.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

4 punkti par atbildi, kurā ir pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts), kā arī pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (2 punkti), kā arī pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts).

3 punkti par atbildi, kurā ir:

- pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts), kā arī daļēji pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (1 punkts), kā arī pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts) vai arī
- pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts), kā arī pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (2 punkti) vai arī
- pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (2 punkti), kā arī pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts).

2 punkti par atbildi, kurā ir:

- pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts), kā arī daļēji pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (1 punkts) vai arī
- daļēji pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (1 punkts), kā arī pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts) vai arī
- pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (2 punkti) vai arī
- pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts), kā arī pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts)

1 punkts par atbildi, kurā ir:

- pareizi nosaukti visi zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi (1 punkts) vai arī
- daļēji pareizi raksturots zaudējumu atlīdzības pienākuma apjoms (1 punkts) vai arī
- pareizi raksturota zaudējumu paredzamības nozīme (1 punkts)

Atsauce uz Civillikuma pantiem nav obligāta.

3. Zaudējumu novērtēšana (3 punkti)

3.1. Zaudējumu apmēra sastāvs (1 punkts):

Novērtējot zaudējumus, jāievēro nevien galvenās lietas un tās piederumu vērtība, bet arī pametums, kas netieši nodarīts ar zaudējuma nesēju notikumu, un atrautā peļņa (Civillikuma 1786. pants).

3.2. Lietas novērtēšanas kritēriji (1 punkts):

Novērtējot noteiktu lietu, jāievēro nevien tās parastā vērtība (tirgus vērtība), bet arī sevišķā vērtība zaudējuma cietējam (Civillikuma 1789. pants).

3.3. Zaudējumu novērtēšana līgumiskajās attiecībās un ārpuslīgumiskajās saistībās (1 punkts):

Līgumiskajās attiecībās jāņem vērā izpildījuma vieta un līguma izpildes termiņš (Civillikuma 1790., 1791. pants). Ja zaudējumu atlīdzības prasījums izriet nevis no līgumiskas saistības pārkāpuma, bet no darbības, kas pati par sevi bijusi prettiesīga, tad zaudējuma vērtējums samērojams ar priekšmeta vērtību zaudējuma nodarīšanas laikā (Civillikuma 1792. pants).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ir pareizi aprakstīts zaudējumu apmēra sastāvs (1 punkts), kā arī lietas novērtēšanas kritēriji (1 punkts), kā arī zaudējumu novērtēšana līgumiskajās un ārpuslīgumiskajās saistībās (1 punkts).

2 punkti par atbildi, kurā ir:

- pareizi aprakstīts zaudējumu apmēra sastāvs (1 punkts), kā arī lietas novērtēšanas kritēriji (1 punkts) vai arī
- pareizi aprakstīti lietas novērtēšanas kritēriji (1 punkts), kā arī zaudējumu novērtēšana līgumiskajās un ārpuslīgumiskajās saistībās (1 punkts) vai arī
- pareizi aprakstīts zaudējumu apmēra sastāvs (1 punkts), kā arī zaudējumu novērtēšana līgumiskajās un ārpuslīgumiskajās saistībās (1 punkts).

1 punkts par atbildi, kurā ir:

- pareizi aprakstīts zaudējumu apmēra sastāvs (1 punkts) vai arī
- pareizi aprakstīti lietas novērtēšanas kritēriji (1 punkts) vai arī
- pareizi aprakstīta zaudējumu novērtēšana līgumiskajās un ārpuslīgumiskajās saistībās (1 punkts).

Atsauce uz Civillikuma pantiem nav obligāta.

2. jautājums. Civilprocesa tiesības

Piespiedu izpildes līdzekļi

1. Piespiedu izpildes līdzekļu uzskaitījums un raksturojums (3 punkti)

Piespiedu izpildes līdzekļi ir līdzekļi, kurus piemērojot, tiesu izpildītājs var panākt nolēmuma izpildi. Nolēmumu par parādu piedziņu izpildi vairumā gadījumu var veikt ar dažādiem piespiedu izpildes līdzekļiem, pielietojot katru no tiem atsevišķi vai vairākus vienlaikus.

Piespiedu izpildes līdzekļi, kas piemērojami nolēmumu par parādu piedziņu izpildei, ir:

- 1) piedziņas vēršana uz parādnieka kustamo mantu, tai skaitā mantu, kas atrodas pie citām personām, un bezķermeniskām lietām, tās pārdodot;
- 2) piedziņas vēršana uz naudu, kas parādniekam pienākas no citām personām (darba samaksu, tai pielīdzinātiem maksājumiem, citiem parādnieka ienākumiem, noguldījumiem kredītiestādēs vai pie citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem);
- 3) piedziņas vēršana uz parādnieka nekustamo īpašumu vai apbūves tiesību, to pārdodot **(1 punkts)**.

Noteikta veida nolēmumi izpildāmi tikai ar viena veida piespiedu izpildes līdzekli. Tādi ir, piemēram, nolēmumi par personas un mantu izlikšanu no telpām, ieguvēja ieviešanu nekustamā īpašuma valdījumā, bērna nogādāšanu atpakaļ uz valsti, kurā ir viņa dzīvesvieta, un citi. Gan šo, gan piespiedu izpildes līdzekļu, ar kuriem izpilda nolēmumu par parādu piedziņu, piemērošanas kārtība ir regulēta Civilprocesa likuma E daļas normās **(1 punkts)**.

Civilprocesa likumā dotais piespiedu izpildes līdzekļu uzskaitījums nav izsmeļošs, jo pašā izpildu dokumentā var būt norādīts līdzeklis (kārtība), kuru piemērojot, konkrētais nolēmums ir izpildāms. Šādā gadījumā Civilprocesa likumā nebūs regulējuma un izpildes kārtībai jābūt detalizēti norādītai izpildāmajā nolēmumā **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

- atbildē raksturota piespiedu izpildes līdzekļu būtība/pielietojums **(2 punkti)**;
- atbildē minēts vismaz viens piespiedu izpildes līdzeklis **(1 punkts)**;
- atbildē norādīts uz tiesas nolēmumiem, kuru izpildē piemērojams tikai viens piespiedu izpildes līdzeklis, un/vai tiek sniegts vērtējums, ka pastāv arī citi piespiedu izpildes līdzekļi, ko tiesa var norādīt savā nolēmumā, kas nav minēti Civilprocesa likumā **(1 punkts)** piešķirams ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

2. Nolēmumu par parādu piedziņu izpildei piemērojamie piespiedu izpildes līdzekļi, piemērošanas secība un ierobežojumi (3 punkti)

Nolēmumu par parādu piedziņu izpildi vairumā gadījumu var veikt ar dažādiem piespiedu izpildes līdzekļiem, pielietojot katru no tiem atsevišķi vai vairākus vienlaikus. Piemēram, parādu iespējams piedzīt gan pārdodot parādnieka kustamo mantu vai nekustamo īpašumu, gan vērsot piedziņu uz naudu, kas parādniekam pienākas no citām personām. Tomēr ir nolēmumi, kas, neskatoties uz mērķi atgūt parāda summu, izpildāmi tikai noteiktā veidā. Piemēram, nododot saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai pēc Civilprocesa likuma 400. panta pirmās daļas 1. punkta, piedziņu var vērst tikai uz hipotēku vai komercķīlu, ar kuru nodrošināts prasījums, piedziņas vērsšana uz citu parādnieka mantu nav pieļaujama (**1 punkts**).

Lai gan saskaņā ar Civilprocesa likuma 567. panta pirmo daļu piespiedu izpildes līdzekļus norāda piedzinējs, iesniedzot izpildu dokumentu izpildei, Civilprocesa likuma 570. un 572. pants paredz vairākus ierobežojumus šādai izvēlei.

Piemēram, piedziņa uz parādnieka (fiziskas personas) mantu netiek vērsa, ja parādnieks strādā vai saņem pensiju vai stipendiju un piedziņas apmērs nepārsniedz to mēneša ienākumu daļu, uz kuru pēc likuma var vērst piedziņu. Savukārt piedziņas vērsšana uz fiziskas personas nekustamo īpašumu pieļaujama, ja, piemērojot citus piespiedu izpildes līdzekļus, piedzinēja prasījumu saprātīgā termiņā nav iespējams apmierināt. Šāda kārtība gan neattiecas uz tādu parādu piedziņu, kuri nodrošināti, ieķīlājot attiecīgo nekustamo īpašumu (**1 punkts**).

Arī attiecībā uz piedziņu no juridiskām personām ir noteikta piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanas secība, proti, piedziņu tiesu izpildītājs vispirms vērs uz juridiskās personas naudas līdzekļiem, kuri atrodas kredītiestādēs vai pie citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem. Ja, vērsot piedziņu uz juridiskās personas naudas līdzekļiem kredītiestādēs vai pie citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, piedzinēja prasījums netiek apmierināts, piedziņu vērs uz juridiskās personas mantu (**1 punkts**).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

- atbildē norādīta piemērojamo piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanas secība (**2 punkti**);
- atbildē minēti likumā noteiktie ierobežojumi attiecībā uz piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanu lietās, kurās parādnieks ir fiziska persona (**1 punkts**);
- atbildē norādīta piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanas kārtība lietās, kurās parādnieks ir juridiska persona (**1 punkts** piešķirams ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

3. Parādnieka un trešo personu tiesības ietekmēt nolēmuma izpildes gaitu (4 punkti)

Parādniekam atšķirībā no piedzinēja nav tiesību izvēlēties piespiedu izpildes līdzekļus, ar kādiem veikt parāda piedziņu. Tomēr parādnieka rīcībā ir vairāki savu tiesību aizsardzības līdzekļi, ar kuriem var ietekmēt nolēmuma izpildes gaitu.

Pirmkārt, parādnieks saskaņā ar Civilprocesa likuma 206. pantu var lūgt tiesu, kas taisījusi spriedumu lietā, ievērojot pušu mantisko stāvokli, bērnu tiesības vai citus apstākļus, pieņemt

lēmumu par sprieduma izpildīšanas atlikšanu vai sadalīšanu termiņos, kā arī par tā izpildes veida un kārtības grozīšanu. Šāds lēmums būs saistošs arī jau uzsāktā izpildu lietā **(1 punkts)**.

Otrkārt, parādnieks var pārsūdzēt gan tiesu izpildītāja veiktās darbības nolēmuma izpildē, gan arī atteikumu veikt šādas darbības. Proti, saskaņā ar Civilprocesa likuma 632. pantu tiesu izpildītāja darbības sprieduma izpildīšanā vai viņa atteikumu izpildīt šādas darbības, piedzinējs vai parādnieks, iesniedzot motivētu sūdzību, var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā pēc tiesu izpildītāja amata vietas 10 dienu laikā no pārsūdzamās darbības izdarīšanas dienas vai dienas, kad sūdzētājam, kuram nav paziņots par izdarāmās darbības laiku un vietu, kļuvis par to zināms. Šādā kārtībā ir pārsūdzamas jebkuras tiesu izpildītāja darbības, izņemot darbības izsoles rīkošanā. Sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību, kas dod pamatu prasīt izsoles atzīšanu par spēkā neesošu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 617. panta otro daļu ieinteresētās personas 10 dienu laikā no izsoles noslēguma dienas var iesniegt rajona (pilsētas) tiesā **(2 punkti)**.

Savukārt trešās personas var aizsargāt savas mantiskās intereses, ceļot prasību vispārējā kārtībā par mantas izslēgšanu no aprakstes akta. Prasība par mantas izslēgšanu no aprakstes akta, piedziņas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā vai cita prasība ceļama pret parādnieku un piedzinēju. Ja manta jau pārdota, prasība iesniedzama arī pret personām, kurām manta nodota. Šādā kārtībā savas tiesības var aizsargāt, piemēram, parādnieka laulātais, jo tas, nebūdam izpildu lietā piedzinējs vai parādnieks, nevar pārsūdzēt tiesu izpildītāja darbības Civilprocesa likuma 632. panta kārtībā **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

- par atbildi, kurā norādītas parādnieka procesuālās tiesības iesniegt pieteikumu tiesā par sprieduma izpildes atlikšanu, sadalīšanu termiņos **(1 punkts)**;
- raksturotas parādnieka iespējas pārsūdzēt tiesu izpildītāja darbības, papildus norādot izņēmumu, kas saistās ar sūdzības iesniegšanu Civilprocesa likuma 617. panta kārtībā, kas dod pamatu atzīt par spēkā neesošu nekustamā īpašuma izsoli **(2 punkti)**;
- raksturotas trešās personas tiesības aizsargāt savas mantiskās intereses **(1 punkts)**;
- atbildē apskatīti arī citi jautājumi, kas vērsti uz parāda samaksu, piemēram, vienošanās ar tiesu izpildītāju vai piedzinēju par parāda samaksu pa daļām **(1 punkts)** piešķirams ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

3. jautājums. Komerctiesības

Pircēja nokavējums komerciālā pirkumā

1. Izskaidrojiet pircēja nokavējuma izpratni vispār saistību tiesībās (3 punkti)

Pircēja nokavējums un tā izpratne vispārīgi regulēta Civillikumā atbilstoši noteikumiem par nokavējumu. Speciālais regulējums paredzēts, kaut fragmentāri, pirkuma regulējumā

Civillikumā un saistībā ar komerciālo pirkumu Komerclikuma D daļā. Pircēja nokavējuma regulējums Komerclikumā neietekmē to tiesiskās aizsardzības līdzekļu izvēli, kuri piešķirti pārdevējam saskaņā ar Civillikuma noteikumiem par nokavējumu un pirkumu. **(1 punkts)** Atbilstoši Civillikuma noteikumiem par nokavējumu vispār un pirkumu atsevišķi pircēja nokavējums konstatējams vienā no divām situācijām, raugoties atkarībā no tā, vai konkrētā saistībā pircējs ir kreditors vai parādnieks. Tā pircējs kā kreditors pieļauj nokavējumu, ja prettiesiski nepieņem pirkuma objektu pirkuma objekta nodošanas saistībā. Savukārt pircējs kā parādnieks pieļauj nokavējumu, ja pielīgtā termiņā prettiesiski nenodod pirkuma maksu pārdevējam kā kreditoram pirkuma maksas samaksas saistībā. **(2 punkti)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts, ja norādīts, ka pircēja nokavējums vispārīgi regulēts Civillikumā (pietiek ar norādi uz likumu vispār, nenorādot to, ka tas ir Civillikums);

1 punkts, ja norādīts, ka pircējs kā kreditors pieļauj nokavējumu, prettiesiski nepieņemot pirkuma objektu;

1 punkts, ja norādīts, ka pircējs kā parādnieks pieļauj nokavējumu, pielīgtā termiņā prettiesiski nesamaksājot pirkuma maksu.

Likuma pantu norādīšana nav nepieciešama. Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

2. Norādiet pārdevēja tiesiskās aizsardzības līdzekļus pircēja nokavējuma gadījumā komerciālā pirkumā (3 punkti)

Komerčiālā pirkuma regulējumā nokavējums regulēts attiecībā uz pircēja kā kreditora nokavējumu pirkuma objekta nodošanas saistībā (iepriekšējās komponentes sagaidāmā atbildē aplūkotā pirmā situācija). Šajā gadījumā pārdevējs ir tiesīgs, iepriekš par to paziņojot pircējam, izlietot vienu no trijiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. **(1 punkts)** Šie trīs aizsardzības līdzekļi ir šādi: nodot pirkuma objektu glabājumā uz pircēja rēķina un riska; pārdot par brīvu cenu, kas nav mazāka par pirkuma maksu; un pārdot pirkuma objektu labprātīgā publiskā izsolē ar zvērināta tiesu izpildītāja starpniecību uz pircēja rēķina. **(2 punkti)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts, ja pareizi norādīts pamats pārdevēja tiesiskās aizsardzības līdzekļa izlietošanai, proti, pircēja nokavējums komerciālā pirkumā un iepriekšēja paziņošana pircējam par šāda līdzekļa izlietošanu;

2 punkti, ja pareizi nosaukti vismaz divi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, bet 1 punkts – ja nosaukts viens tiesiskās aizsardzības līdzeklis.

Likuma pantu norādīšana nav nepieciešama. Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

3. Norādiet speciālos tiesiskās aizsardzības līdzekļus un to izlietošanas sekas ātri bojājošā pirkuma objekta gadījumā komerciālā pirkumā (4 punkti)

Pārdevējs var šo pirkuma objektu pārdot par brīvu cenu bez izsoles rīkošanas, iepriekš par to nepaziņojot pircējam. **(2 punkti)** Ja pārdevējs iegūst naudas summu, kas ir zemāka par pirkuma maksu, pircēja pienākums ir samaksāt pārdevējam nolīgtās cenas un preces pārdošanas cenas starpību. **(1 punkts)** Šāds pienākums rodas uz likuma pamata (*ex lege*), kas ļauj šo starpību prasīt bez nepieciešamības atsaukties uz zaudējumu atlīdzības pienākumu vai izlietot likuma izpildes prasījumu. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

2 punkti, ja norādīts, ka pārdevējs var pārdot pirkuma objektu bez izsoles rīkošanas par brīvu cenu bez pircēja informēšanas, bet 1 punkts –, ja iztrūkst kāds no šiem elementiem, taču norādīts vismaz uz pārdošanu par brīvu cenu vai bez izsoles rīkošanas;

1 punkts, ja norādīts pircēja pienākums segt starpību, un **1 punkts**, ja norādīts, ka šāds pienākums pastāv uz likuma pamata.

Likuma pantu norādīšana nav nepieciešama. Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

Praktiskās daļas uzdevums

Sīpijs bija aizrautīgs šahists, kurš brīvajā laikā no studijām augstskolā nemitīgi pētīja šaha dižgaru izspēlētās partijas un piedalījās šaha turnīros. Lai labāk sekmētos studijas un treniņi šaha spēlē, viņš pārcēlās no koplīdībām uz vienistabas dzīvokli tajā pašā dienā, kad kā ģimene noslēdza rakstisku šī dzīvokļa īres līgumu. Viņš nekavējoties izlēma nosvinēt īres līguma noslēgšanu un vienlaikus tiešajā ēterā noskatīties kārtējo spēli pasaules čempionāta turnīrā šahā, jo bija kaislīgs indieša Dommaradžu Gukeša fans, kurš bija pretendents uz pasaules šaha čempiona titulu. Tāpēc Sīpijs saaicināja savus kursa biedrus un labus paziņas no vietējā šaha kluba uz draudzīgu pasēdēšanu šajā dzīvoklī.

Baudot gardo tēju ar maizītēm, Sīpijs kopā ar kursa biedriem un paziņām savā ģimē dzīvoklī vēroja un dedzīgi pārrunāja šaha spēli, kura tuvojās neizšķirtam. Sašutis par pasaules čempiona Dina Ližeņa izdarīto kārtējo gājienu, kas tuvināja spēli neizšķirtam, viens no pasēdēšanas dalībniekiem piecēlās no dīvāna un izlēma pasēdēt uz palodzes. Pēc loga atvēršanas, sēžoties uz palodzes, viņš aizķēra uz palodzes esošo citronkoka podiņu, kurš nebija pietiekami nostiprināts, tāpēc pārvēlās pāri palodzei un uzgāzās uz soliņa zem mājas logiem sēdošā Krasa galvas. Podiņa uzgāšanās rezultātā Krass cieta smagu smadzeņu satricinājumu, kas bija par pamatu tam, ka Krass ilgstoši ārstējās slimnīcā un tādēļ nevarēja ierasties uz eksāmenu universitātē. Pēc atlabšanas Krasam regulāri sāpēja galva, kas bija iemesls tam, ka viņš pārtrauca studijas augstskolā. Neturpinot studijas, izrādījās, ka Krasa samaksātā studiju maksa 2000 *euro* apmērā bija iztērēta lieki. Ārstēšanās slimnīcā Krasam izmaksāja 1000 *euro* un medikamenti vēl 1000 *euro*. Tāpat neirologa konsultācijas sakarā ar galvas sāpēm viņam izmaksāja vēl 1000 *euro*. Visbeidzot, Krass bija ļoti labs students, kurš eksāmena nokārtošanas gadījumā vēlējās pieteikties stipendijai 3000 *euro* apmērā, jo, kā viņam norādīja viens no mācībspēkiem, “kurš vēl varētu saņemt šo stipendiju par savām teicamām sekmēm, ja ne Krass”.

Par šo naudas summu atlīdzināšanu Krass vērsās pie Sīpija, jo no kursa biedriem uzzināja, ka podiņš izgāzās no Sīpija ģimē dzīvokļa loga. Sīpijs vien attrauca, ka pieprasītās summas jāatlīdzina tam, kurš uzgāza podiņu Krasam uz galvas, taču Sīpijam nav zināms, kurš tas bija. Sīpijs arī piemetināja, ka pat gadījumā, ja Krass noskaidros vaininieku, tāpat neko prasīt viņš nevarēs, jo pats vainīgs pie tā, ka vieglprātīgi izlēma pasēdēt zem logiem. Kādu dienu vēlāk Krass satika Sīpija pasēdēšanas dalībnieku Seneku, kurš noteica, ka “ar Krasu notikusi šausmīga nelaime, par kuru nevar nevienu vainot, jo podiņš nokrita pēkšņas vēja brāzmas dēļ, tāpēc Krasam jāsamierinās ar notikušo”. To noklausoties, Krasam iešāvās prātā doma, ka “laikam dzīvokļa īpašnieci Jūlijai par visu jāuzņemas atbildība, jo viņš atcerējās kāda civiltiesību profesora stāstīto kādā nodarbībā, ka dzīvokļa īpašnieks jebkurā gadījumā atbild par jebkuru kaitējumu, kas nodarīts dzīvokļa lietošanas rezultātā”.

Jautājumi:

- 1) vai Krasam ir prasījums pret kādu šajā situācijā? Risinājumā nepieciešams izmantot prasījuma metodi, rūpīgi analizējot kāzusa apstākļus un kāzusā norādītos argumentus. Risinājumā jāizmanto atbilstoša tiesiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams

apzināti) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts);

- 2) kāds ir prasības priekšmets un prasījums (atbildi pamatot);
- 3) norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus un, vadoties no kāzusā norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību?

I. Sagaidāmais risinājuma paraugs

1. **vai Krasam ir prasījums pret kādu šajā situācijā? Risinājumā nepieciešams izmantot prasījuma metodi, rūpīgi analizējot kāzusa apstākļus un kāzusā norādītos argumentus. Risinājumā jāizmanto atbilstoša tiesiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams apzināti) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts);**

Krasam varētu būt prasījums pret Sīpiju par zaudējumu atlīdzību 8000 *euro* apmērā, pamatojoties uz *Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma* (turpmāk – Civillikums) 2358. pantu.

Šāds prasījums pastāv, ja Sīpijs ir tā dzīvokļa īrnieks, no kura tika izmests vai nokrita citronkoka podiņš, un konstatējami zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi par Krasam nodarīto mantisko kaitējumu.

Civillikuma 2358. pants paredz regulējumu kvazideliktam par kaitējumu, kas nodarīts saistībā ar izmešanu, izliešanu vai nokrišanu, stingrās atbildības ietvaros. Atbilstoši šai normai par kaitējumu atbildīgais tiesību subjekts atbild, nepastāvot vainai kā civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumam. Kaut šī kvazidelikta regulējums nesatur attaisnojumu katalogu, no civiltiesiskās atbildības pamatnormā (*Civillikuma* 1635. panta pirmā daļa) ietvertā formulējuma “ciktāl [...] var vainot” izriet, ka nejaušs šķērslis vai cietušā neattaisnojama rīcība var kalpot par attaisnojumiem šāda kvazidelikta gadījumā.

Kā redzams no kāzusa, kaitējums nodarīts podiņa izkrišanas gadījumā no dzīvokļa palodzes, kas atbilst prasījuma normā norādītajam terminam “izmešana” (“izmetot [...] kaut ko”) un vienlaikus arī “nokrišana” (“nepienācīgā kārtā nostiprinātiem priekšmetiem nokrītot”). Atbilstoši *Civillikuma* 2359. pantā norādītajam par speciālo atbildības subjektu uztverams tas, kurš dzīvoklī dzīvo, kas šajā gadījumā ir īrnieks Sīpijs, kā norādīts kāzusā un par ko nav strīda. Līdz ar to Sīpijam atbilstoši minētai normai jāuzņemas atbildība par nodarīto kaitējumu. No šī viedokļa nav pamatots Sīpija apgalvojums, ka kaitējums “jāatlīdzina tam, kurš uzgāza podiņu Krasam uz galvas”, jo atbildības subjekts atbilstoši prasījuma normai ir tieši Sīpijs, nevis tiešais kaitējuma nodarītājs (to apstiprina *Civillikuma* 2360. pants).

Saskaņā ar *Civillikuma* 2361. pantu kaitējuma atlīdzība nosakāma atbilstoši tam, vai “kaitējums nodarīts personām vai lietām”. Šajā gadījumā par mantisko kaitējumu 8000 *euro* apmērā varētu uztvert un līdz ar to vērtēt Krasa samaksāto studiju maksu 2000 *euro*, ārstēšanās izdevumus slimnīcā 1000 *euro*, medikamentus 1000 *euro*, neirologa konsultāciju izmaksas 1000 *euro* un negūto stipendiju 3000 eiro. Katra no šīm naudas summām pamatojas

uz atsevišķu prasījumu, katrs no kuriem būtu vērtējams patstāvīgi, taču, ņemot vērā vienu un to pašu saistības pamatu, tos būtu mērķtiecīgi vērtēt kopā, konkrētos gadījumos raksturojot īpatnības vai apstākļus, kas nepieļauj konkrētā prasījuma pamatotību pilnībā vai daļā.

Atbilstoši *Civillikuma* 2361. panta noteikumiem mantiskā kaitējuma atlīdzība pamatojas uz zaudējumu atlīdzības regulējumu. Saskaņā ar valdošo zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumu teoriju jākonstatē Sīpija prettiesiska rīcība, zaudējumu apmērs un cēloniskais sakars, taču vainojamība nav jāvērtē, jo Sīpija atbildība par nodarītiem zaudējumiem atbilstoši prasījuma normai pamatojas uz stingrās atbildības modeli.

Vispirms jāatzīmē, ka Sīpija **prettiesiska rīcība** saistīta ar viņa bezdarbību, neizpildot pienākumu novietot podiņu tālāk no loga, lai tas netiktu izmests vai tas nenokristu.

Šajā situācijā nav pamata konstatēt nejaušu šķērsli, jo podiņa izmešana vai nokrišana nav saistīta ar tādu notikumu, kuru Sīpijs nevarēja nedz paredzēt, nedz no tā izvairīties. Šajā saistībā nav pamatots Senekas viedoklis, ka “nevar nevienu vainot, jo podiņš nokrita pēkšņas vēja brāzmas dēļ”, jo no kāzusa apstākļiem redzams, ka cēlonis kaitējuma nodarīšanai bija nevis vēja brāzma, bet gan podiņa izmešana vai nokrišana, kas atradās uz palodzes.

Tāpat šajā gadījumā nevar konstatēt cietušā rūpības neesamību (*Civillikuma* 1776. pants), jo Krass kā cietušais nevarēja paredzēt, ka loga atvēršanas gadījumā no tā nokritīs podiņš, savukārt Sīpijs atbilstoši prasījuma normā norādītajam atbild par kaitējumu, kas nodarīts Krasam, jo viņš atradās vietā, “kur [cilvēki] mēdz atrasties” (*Civillikuma* 2358. pants), proti, uz soliņa, kas paredzēts sēdēšanai. No šī viedokļa nav pamatots Sīpija arguments, ka Krass “pats vainīgs pie tā, ka vieglprātīgi izlēma pasēdēt zem logiem”, jo sēdēšana uz soliņa nav saistāma ar viņa likumiskās rūpības trūkumu, turklāt kāzusā nav norādīts, ka pie soliņa būtu novietotas kādas brīdinājuma zīmes par krītošiem priekšmetiem.

Zaudējumu apmērs ir konstatējams saistībā ar visiem minētajiem gadījumiem, jo atbilstoši starpības teorijai tie noveda pie Krasa mantas samazinājuma. Izņēmums būtu negūtā stipendija, kas vērtējama kā atrautā peļņa, kuras esamība jāpierāda no tiesisku pierādījumu paticamības pakāpes kritērija viedokļa (*Civillikuma* 1787. pants). Šajā gadījumā nav ticamas pārliecības, ka tiešām Krass būtu šo stipendiju ieguvis, kamēr mācībspēka viedoklis ir vien subjektīvs apgalvojums, kas neliecina par neapšaubāmu iespēju tiesisku pierādījumu paticamības pakāpes līmenī iegūt stipendiju. Līdz ar to nav pamata negūto stipendiju vērtēt kā nodarītos zaudējumus.

Visbeidzot, nodarītie zaudējumi (ārstēšanās izdevumi, medikamentu izdevumi, neirologa konsultāciju izdevumi) atrodas **cēloniskā sakarā** ar Sīpija prettiesisko rīcību, jo bez tās šie zaudējumi nerastos. Šajā gadījumā par cēloni zaudējumu nodarīšanai bija podiņa izkrišana, kurš tika izmests vai nokrita no loga tā atvēršanas rezultātā. Līdz ar to no *conditio sine qua non* teorijas viedokļa šis cēlonis ir tas, kas noveda pie kaitējuma nodarīšanas. Vienlaikus jākonstatē, ka studiju maksas samaksa nav cēloniski saistīta ar kaitējuma rašanos, jo nav radusies podiņa izmešanas vai nokrišanas rezultātā, bet pamatojas uz brīvprātīgu Krasa izvēli studēt augstskolā. Līdz ar to mantiskais kaitējums atlīdzināms daļā par ārstēšanās

izdevumiem, medikamentu izdevumiem un neirologa konsultāciju izdevumiem 3000 *euro* apmērā.

Līdz ar to prasījums par zaudējumu atlīdzību ir **daļēji pamatots** 3000 *euro* apmērā.

2) kāds ir prasības priekšmets un prasījums (atbildi pamatot);

Prasījums par zaudējumu piedziņu ir piespriešanas prasība. Šis prasījums tiesā izspriežams prasības tiesvedībā.

Prasības priekšmets: par zaudējumu 8000 *euro* apmērā piedziņu.

Prasījums: piedzīt no Sīpija par labu Krasam 8000 *euro*.

3) norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus un, vadoties no kāzusā norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujāmību un attiecināmību?

Prasītāja pierādījumi:

1. Prasītāja paskaidrojumi – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis atbilstoši *Civilprocesa likuma* 104. panta pirmajai daļai, jo ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatots viņa prasījums, taču kā pierādījums tie tiks vērtēti, ja prasītājs savus paskaidrojumus pamatos ar citiem lietā iesniegtiem pārbaudītiem un novērtētiem pierādījumiem. Attiecināms pierādījums, jo prasītājs var sniegt ziņas par lietā nozīmīgiem apstākļiem, kuru patiesumu tiesa vērtēs kopsakarā ar citiem pierādījumiem.

2. Liecinieka (-u) liecība (-s) – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis (*Civilprocesa likuma* 105. pants), pamatojot zaudējumu nodarīšanas faktu. Attiecināms pierādījums, jo pamatotu prasītāja paskaidrojumu par kaitējuma nodarīšanas faktu, ja tiesa izsauktu liecinieku (-us) uz tiesas sēdi un viņš vai viņa sniegtu liecību, vienlaikus nepastāvot *Civilprocesa likuma* 106. pantā esošiem apstākļiem.

3. Dokumenti, kuri apliecina izdevumus un to samaksu – pieļaujami rakstveida pierādīšanas līdzekļi (*Civilprocesa likuma* 110. pants). Atbilstoši *Civilprocesa likuma* 111. panta otrajai daļai prasītājs var iesniegt šo dokumentu atvasinājumu, kas atbilstoši apliecināts. Attiecināms pierādījums, jo pamato prasītāja paskaidrojumu par nodarīto zaudējumu apmēru.

Atbildētāja pierādījums:

1. Atbildētāja paskaidrojumi – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis atbilstoši *Civilprocesa likuma* 104. panta pirmajai daļai, jo ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa iebildumi, taču kā pierādījums tie tiks vērtēti, ja atbildētājs savus paskaidrojumus pamatos ar citiem lietā iesniegtiem pārbaudītiem un novērtētiem pierādījumiem. Attiecināms pierādījums, jo atbildētājs var sniegt ziņas par lietā nozīmīgiem apstākļiem, kuru patiesumu tiesa vērtēs kopsakarā ar citiem pierādījumiem.

Vadlīnijas kāzusa risinājuma un procesuālo jautājumu vērtējumam

Kāzusa risinājuma vērtēšanā galvenā uzmanība jāpievērš studenta prasmei atbilstoši vērtēt konkrēto strīdu no tiesiskā viedokļa un pamatot savu viedokli, pareizi pielietojot tiesību studiju laikā iegūtās tiesību zināšanas un piemērojot atbilstošās tiesību normas. Ja risinājumā students atbilstoši noteicis prasījumu kopsakarā ar prasījuma normu, atbilstoši piemērojis materiāltiesiskās normas par konkrēto kvazideliktu, konstatējis īrnieka kā atbildības subjekta atbildību un vērtējis zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumus attiecībā uz pieteiktiem prasījumiem, kā arī atbilstoši atbildējis uz procesuāliem jautājumiem, šāds studenta risinājums būtu vērtējams ar 7-10 ballēm atkarībā no risinājuma pamatojuma. Izņēmums būtu, ja kāzusa risinājums satur būtisku (- us) trūkumu (- us), kas neļauj kāzusa risinājumu novērtēt ar sekmīgu vērtējumu, piemēram, vispār nav piemēroti Civillikuma 2358. – 2362.panti. Vērtējums samazināms, ja risinājums satur būtisku (-as) kļūdu (-as) kā neatbilstoša atbildības modeļa izvēle (vispārīgais (vainas) civiltiesiskās atbildības modelis stingrās atbildības vietā, kā rezultātā risinājumā vērtēta vainojamība); pamatojuma trūkums risinājumā izteiktiem apgalvojumiem; neatbilstošas terminoloģijas izmantošana; visu pušu argumentu nevērtēšana. Par terminoloģijas kļūdu netiek uzskatīts, ja materiālo tiesību terminoloģijas lietota procesuālo tiesību terminoloģija (piemēram, samaksas vietā – piedziņa; prasījuma vietā – prasība utt.), ja vien šādas terminoloģijas lietojums kāzusa risinājumā ir konsekventi ievērots).